

Kunstig Intelligens i Utdanning:

En Veileder for Ansatte og Elever

Kunstig intelligens (KI) er i ferd med å endre måten vi lever, arbeider og lærer på. For å sikre at både ansatte og elever navigerer denne nye virkeligheten på en ansvarlig og effektiv måte, er det viktig å etablere klare retningslinjer og en felles forståelse for KI sin rolle i utdanning. Dette er en veileder for bruk av KI, med fokus på hva som er lov og ikke lov, samt hvordan KI kan brukes som et verktøy for læring og utvikling.

Hvorfor en KI-veileder?

Denne veilederen er utarbeidet for å:

- **Informere:** Gi lærere og elever en grunnleggende forståelse av hva KI er og hvordan det fungerer.
- **Veilede:** Tydeliggjøre hva som er akseptabel bruk av KI i ulike sammenhenger, for eksempel i muntlig arbeid, lesing, skriving og vurdering.
- **Sikre ansvarlig bruk:** Fremme etisk og ansvarlig bruk av KI, med fokus på kildekritikk, personvern og opphavsrett.
- **Støtte læring:** Vise hvordan KI kan være et nyttig verktøy for læring og utvikling, både for elever og lærere.

KI i Undervisningen: Muligheter og Utfordringer

KI-baserte verktøy kan være verdifulle ressurser i undervisningen.

Muntlig arbeid: KI kan brukes til å generere ideer til taler og presentasjoner, lage disposisjoner og øve på fremføring. For eksempel kan elever bruke KI-verktøy som ChatGPT og Gemini til å brainstorme ideer, lage tankekart og strukturere presentasjoner. Elevene kan også bruke KI-drevne talegjenkjenningsverktøy for å øve på uttale og flyt i fremføringen. Det er imidlertid viktig at elevene forstår at KI kun er et verktøy, og at det er deres egne ideer og refleksjoner som er avgjørende for god muntlig fremføring.

Lesing og tekstforståelse: KI kan bidra til å forbedre leseferdigheter gjennom interaktive øvelser og tilpasset lesestoff. KI-drevne leseverktøy kan for eksempel identifisere vanskelige ord og begreper, gi definisjoner og eksempler, og stille spørsmål for å teste forståelse. Noen verktøy kan også tilpasse lesestoffet til elevens nivå og interesser. Elevene må likevel utvikle evnen til å lese og forstå tekster på egenhånd, uten å være avhengig av KI-baserte hjelpemidler.

Skriftlig arbeid: KI kan brukes til å generere tekstforslag, forbedre grammatikk og rettskriving, og gi tilbakemeldinger på struktur og innhold. Verktøy som Grammarly og Quill.org kan hjelpe elever med å identifisere og rette grammatiske feil, forbedre setningsstruktur og utvikle et mer presist språk. KI kan også brukes til å gi tilbakemeldinger på innhold og struktur i lengre tekster, for eksempel essays og rapporter. Det er avgjørende at elevene lærer å skrive selvstendig og utvikle sin egen skrivestil, **og at KI ikke brukes til å erstatte egeninnsats og kreativitet.**

Vurdering: KI kan brukes til å analysere elevers arbeid og gi tilbakemeldinger, men det er viktig at læreren beholder sin rolle som fagperson og vurderer elevenes prestasjoner basert på en helhetlig forståelse av deres læringsprosess. KI kan for eksempel brukes til å rette flervalgsoppgaver og gi automatiserte tilbakemeldinger på enkle skriveoppgaver. Læreren må imidlertid alltid vurdere elevens arbeid i en større kontekst og ta hensyn til individuelle behov og læringsmål.

Selv om KI byr på mange spennende muligheter, er det også viktig å være bevisst på utfordringene:

- **Overdreven avhengighet:** Elever kan bli for avhengige av KI-verktøy og miste evnen til å tenke kritisk og løse problemer selvstendig.

- **Manglende forståelse:** Elever kan bruke KI-verktøy uten å forstå hvordan de fungerer, noe som kan føre til misforståelser og feil bruk.
- **Etiske dilemmaer:** KI reiser en rekke etiske spørsmål, for eksempel knyttet til personvern, opphavsrett og ansvarlighet.

Etiske og Praktiske Retningslinjer

Bruk av KI i utdanning reiser en rekke etiske og praktiske spørsmål.

- **Opphavsrett:** Elevene må være bevisste på opphavsrett og kildehenvisning når de bruker KI-generert innhold. For eksempel, hvis en elev bruker en KI-tekstgenerator til å lage en tekst, må eleven være klar over at teksten ikke nødvendigvis er original og at det kan være nødvendig å sitere kilden. Elevene må også være bevisste på at de ikke kan presentere KI-generert innhold som sitt eget arbeid.
- **Personvern:** Elevene må være forsiktige med å dele personlig informasjon med KI-baserte verktøy. Mange KI-verktøy samler inn data om brukerne, og det er viktig at elevene er bevisste på hvilke data som samles inn og hvordan de brukes. **Elevene bør unngå å dele sensitiv informasjon, som for eksempel personnummer eller helseopplysninger, med KI-verktøy.**
- **Kildekritikk:** Elevene må utvikle evnen til å vurdere informasjonen som genereres av KI kritisk. KI-verktøy kan noen ganger gi feil eller misvisende informasjon, og det er viktig at elevene er i stand til å vurdere informasjonen kritisk og sjekke den mot andre kilder. Elevene bør også være bevisste på at KI-generert innhold kan være preget av bias og fordommer.
- **Egeninnsats:** KI skal ikke brukes til å erstatte elevenes egeninnsats og læring. KI-verktøy kan være nyttige hjelpemidler, men de skal ikke brukes til å gjøre arbeidet for elevene. Elevene må fortsatt være aktive i læringsprosessen og bruke KI-verktøy på en måte som støtter deres egen læring.

KI som et Verktøy for Læring

KI kan være et kraftig verktøy for læring og utvikling, både for elever og lærere.

- **Differensiering:** KI kan brukes til å tilpasse undervisningen til ulike elevers behov og læringsstiler. For eksempel kan KI-drevne læringsplattformer gi elever tilpassede oppgaver og tilbakemeldinger basert på deres individuelle nivå og progresjon². KI kan også brukes til å lage alternative læringsressurser, som for eksempel interaktive simuleringer og virtuelle virkelighetsopplevelser, som kan appellere til ulike læringsstiler.
- **Tilbakemeldinger:** KI kan gi elevene raskere og mer spesifikke tilbakemeldinger på arbeidet sitt. KI-drevne verktøy kan for eksempel analysere elevers tekster og gi tilbakemeldinger på grammatikk, setningsstruktur og innhold. Dette kan hjelpe elevene med å forbedre skriveferdighetene sine og utvikle seg raskere.
- **Engasjement:** KI kan bidra til å øke elevenes engasjement og motivasjon for læring. KI-drevne spill og simuleringer kan gjøre læring mer interaktivt og engasjerende. KI kan også brukes til å lage personlige læringsløp som er tilpasset elevens interesser og mål.
- **Effektivitet:** KI kan frigjøre tid for lærere, slik at de kan fokusere på andre viktige oppgaver. KI kan for eksempel automatisere rutineoppgaver, som for eksempel retting av oppgaver og administrasjon. Dette gir lærerne mer tid til å planlegge undervisning, gi individuell veiledning og støtte elevenes læring.

Konklusjon

KI er en teknologi med stort potensial for å forbedre utdanning. Ved å følge retningslinjene i denne veilederen kan vi sikre at KI brukes på en ansvarlig og effektiv måte, og at det bidrar til å skape et læringsmiljø som fremmer både faglig og personlig utvikling.

Veilederen gir en oversikt over både muligheter og utfordringer knyttet til KI i utdanning, og den understreker viktigheten av etisk og ansvarlig bruk. KI kan være et verdifullt verktøy for å differensiere undervisningen, gi tilbakemeldinger, øke engasjement og frigjøre tid for lærere. Ved å omfavne KI på en bevisst og gjennomtenkt måte kan vi utnytte potensialet til å skape et mer inkluderende og effektivt læringsmiljø for alle.